

L'EXCAVACIÓ DE «EL CLOS DE LA TORRE VELLA»

XAVIER AQUILUÉ I ABADIAS

Les excavacions situades a la zona coneguda com «El Clos de la Torre», dins dels antics jardins d'una de les cases senyoriales de la Badalona medieval i moderna: la Torre Vella, s'inicien al setembre de 1982. Amb anterioritat, en 1976, amb motiu de la urbanització d'aquests terrenys es va realitzar una sèrie de sondeigs arqueològics que van demostrar l'existència de nombroses restes d'interès.¹ Malgrat això, es construeixen tres blocs de pisos després de nombrosos intents per part de les institucions culturals de salvaguardar el jaciment.² Un cop construïts els edificis, una ordre del Tribunal Supremo confirma la il·legalitat d'aquests i es procedeix al seu enderrocament al 1981. Els terrenys passen a ser propietat municipal i s'inicia l'excavació sistemàtica dels mateixos sota la subvenció de l'Ajuntament de Badalona a través del Museu de la Ciutat.

L'excavació, d'uns 450 m², ha permès conèixer tot el sector Sud d'una de les *insulae* de la ciutat romana de *Baetulo*, en una zona molt propera al *forum* de la ciutat. En efecte, l'existència de dos *kardines* en direcció nord-sud, ja constatada als sondeigs de 1976, i la presència d'un *decumanus*, en direcció est-oest, ha permès determinar una *insula* de trenta metres d'amplada, desconeixent la seva longitud.

Aquesta *insula* estava formada per unes construccions destinades als equipaments comercials de la ciutat, *tabernae*, i pertanyen al moment fundacional de la ciutat. Tota l'*insula* fou concebuda i edificada des del poder municipal, en un mateix moment, adquirint la categoria d'una obra pública. En efecte, les dues façanes conservades presenten unes característiques monumentals que no tenen els murs de compartimentació interiors. Els murs de façana tenen una amplada de 0,82 m, construïts amb grans blocs granítics i calcaris, trabats amb rebles i agafats en sec, un *opus siliceum* molt semblant a la muralla fundacional de la ciutat, mentre que els murs interiors fan només 0,54 m, amb un aparell que presenta la mateixa tècnica però amb pedres de tamany inferior, i amb una part superior construïda en tovot. Aquesta monumentalitat està unida a una clara intencionalitat de tipus ideològic que intenta transmetre el poder i la

1. TARRATS, F.: Prospeccions arqueològiques a l'antic Clos de la Torre. Primeres impressions. *Amistat*, núm. 91. Badalona, 1978, pàgs. 4-6.

2. PADRÓS, P.: L'entorn arqueològic de la Torre Vella. *Amistat*, núm. 102. Badalona, 1979, pàgs. 4-6.

força de Roma mitjançant l'arquitectura, fet que constatem a altres fundacions d'època romana al Principat.³

Dins de l'*insula* hem pogut excavar quatre *tabernae* i una part petita d'una cinquena que tancava l'illa per l'est. Les botigues presenten dos esquemes compositius diferents. El primer, està format per una habitació oberta el carrer mitjançant una entrada de 2,50 m, la botiga pròpiament dita, i una segona habitació darrera de la primera, una rebotiga, amb funcions de vivenda o emmagatzemament. El segon, repeteix el mateix esquema però presenta una tercera habitació lateral a la botiga. En aquest esquema l'unió d'activitats comercials amb activitats d'habitació són més evidents.

Les dimensions de les diferents estances varien respecte a les seves amplades però totes presenten la mateixa longitud segons sigui la botiga, 3,20 m, o la rebotiga, 5 m. Totes les habitacions presentaven restes d'enlluït i algunes d'elles restes de pintura mural del segon estil pompeïà, pertanyents a moments posteriors a la seva construcció. Els paviments eren de terra batuda, i les diferents *tabernae* estaven esglaonades en sentit est-oest, així com l'*insula* estava construïda, almenys, en dues terrasses en direcció nord-sud. Tot això, evidencia els importants esforços que van tenir que efectuar els constructors per a col·locar la ciutat en la difícil topografia que presentava l'assentament.

L'estudi de les estratigrafies obtingudes ha permès conèixer el desenvolupament d'aquest sector de la ciutat. Sempre que s'arribava als paviments es trobava un estrat d'abandonament molt net, sense gairebé restes de *tegulae* i *imbrices*, i amb alguns objectes sencers que demostren que, en la darrera fase d'utilització, les botigues estaven destinades a la comercialització de líquids. Així, han aparegut embuts de ceràmica comú, emprems d'àmfores, gerres, gots, etc. El material ha permès situar l'època d'aquest abandonament en època de Domicià (81-96 d.C.), abandonament simultani i planificat en tota l'*insula*,⁴ i que demostra que la ciutat havia entrat, en època flàvia, en un procés de debilitament econòmic i demogràfic del que ja no es recuperaria. Posteriorment, detectem un gran reompliment que cobreix totes les estructures, que hem pogut datar en el primer quart del segle II d.C.⁵ i que no està relacionat amb cap activitat constructiva. Per sobre d'aquest estrat, no detectem cap més estrat o estructura fins al segle XVIII, el que demostra que aquesta zona resta sense construccions des de principis del segle II d.C. fins a aquesta època, coincidint amb un gran moment d'activitat i prosperitat de la Torre Vella.

3. AQUILUÉ, J.; MAR, R.; NOLLA, J. M.^a; RUIZ, J., i SANMARTÍ, E.: El fòrum romà d'Empúries. *Monografies emporitanes*, núm. VI. Barcelona, 1984.

4. AQUILUÉ, X.: *Las cerámicas africanas de la ciudad romana de Baetulo (Badalona)*. Tesi de llicenciatura, inèdita. Barcelona, febrer 1984, pàgs. 18-62.

5. AQUILUÉ, X.: *Op. cit.*, pàgs. 18-62.